

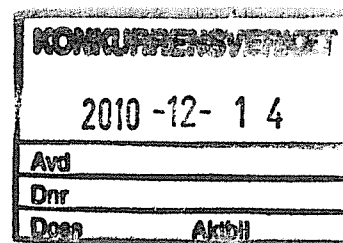

**KAMMARRÄTTEN
I JÖNKÖPING**
Avdelning 2

DOM

2010-12-08

Meddelad i Jönköping

KLAGANDE

KSPT i Göteborg ek.för., 769612-3392
Stigbergsliden 5 B
414 63 Göteborg

Ombud: Pernilla Svebo Lindgren
Vägen ut!kooperativen
Stigbergsliden 5 B
414 63 Göteborg

MOTPART

Kriminalvården
601 80 Norrköping

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Linköpings dom den 11 augusti 2010 i mål nr
4410-10, se bilaga A

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU)

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten förordnar, med ändring av förvaltningsrättens dom, att
upphandlingen ska göras om.

- Klaganden/ombudet
  - Motparten/ombudet
  - Skatteverket
  - Länsstyrelsen
  - Förvaltningsrätten
  - Allmänna ombudet
- Konkurrensverket*

- För kännedom
- För verkställighet
- För delgivning

Dok.Id 98485

Postadress
Box 2203
550 02 Jönköping

Besöksadress
Slottsgatan 5

Telefon
036-15 65 00 (vx)
E-post: kammarrattenijonkoping@dom.se
www.kammarrattenijonkoping.domstol.se

Telefax
036-16 19 68

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:00

YRKANDEN M.M.

KSPT i Göteborg ek.för. (KSPT) yrkar att kammarrätten beslutar att Kriminalvårdens upphandling avseende ramavtal för placering i arbetskooperativ av frivårdsklienter som dömts till kontraktsvård och intagna som vistas utanför anstalt enligt 56 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt (upphandlingen) ska göras om. Till stöd härför anförs i huvudsak följande. Det ställdes i förfrågningsunderlaget inte något skallkrav på att anbudsgivarna skulle vara ett arbetskooperativ, eller att anbudsgivarna skulle redovisa hur de uppfyller definitionen av ett arbetskooperativ. KSPT:s anbud uppfyller dock angiven definition. Kriminalvården har vidare i förvaltningsrätten lagt till delar av definitionen som inte framgår av förfrågningsunderlaget. Förvaltningsrätten har också konstaterat att Kriminalvården bröt mot 1 kap. 9 § LOU genom att det inte tydligt framgick vad som efterfrågades när det gäller definitionen av arbetskooperativ. Det faktum att Kriminalvården utformat ett undermåligt förfrågningsunderlag ska inte drabba anbudsgivarna på så sätt att Kriminalvården tolkar in att anbudsgivarna ska uppfylla krav som inte tydligt anges som skallkrav. Mot bakgrund av att det var just med stöd av den otydliga definitionen som Kriminalvården ansåg att KSPT inte var kvalificerad, är det felaktigt av förvaltningsrätten att anse att skaderekvisitet inte är uppfyllt. Förvaltningsrätten har vidare godtagit att Kriminalvården i efterhand lagt till delar till definitionen arbetskooperativ som inte framgår av förfrågningsunderlaget och som medfört att KSPT inte ansetts uppfylla kraven härför. Detta strider mot likabehandlingsprincipen, transparensprincipen och 1 kap. 9 § LOU. KSPT kan komma att lida skada enligt 16 kap 2 § första stycket LOU eftersom det på goda skäl kan antas att KSPT vid en korrekt genomförd upphandling skulle ha kunnat antas som leverantör. Kriminalvården kan inte uttala sig om vad KSPT kan komma att offerera i framtiden. – Förfrågningsunderlaget brister även i två andra hänseenden, vilket KSPT angav i förvaltningsrätten. Det rörde sig dels om att begreppet ”kategori” i punkt 2, avseende antalet ramavtal per kategori, är

otydligt angivet, dels om att utvärderingskriteriet ”geografiskt läge” i punkt 3 inte gav information om vilket geografiskt läge som skulle värderas högre än ett annat. Dessa båda brister strider mot transparensprincipen och 1 kap. 9 § LOU. Förvaltningsrätten har emellertid varken refererat eller bedömt dessa delar. – Mot bakgrund av att felet i upphandlingen huvudsakligen hänför sig till det konkurrensuppsökande skedet bör beslutas att upphandlingen ska göras om.

Kriminalvården motsätter sig bifall till överklagandet. Till stöd härför anförs i huvudsak följande. Kriminalvården har inte brutit mot någon bestämmelse i LOU eller gemenskapsrätten. Kvalificering och utvärdering skedde enligt de förutsättningar som angavs i förfrågningsunderlaget. KSPT har dessutom under alla omständigheter inte lidit någon skada. Som förvaltningsrätten funnit är arbetskooperativ själva föremålet för upphandlingen. Endast de leverantörer som i sitt anbud erbjuder en sådan tjänst kan ha anspråk på att få anbudet utvärderat. Definitionen av den efterfrågade tjänsten kunde i och för sig ha varit tydligare i förfrågningsunderlaget, vilket framfördes i förvaltningsrätten. Kriminalvården har dock inte gjort några tillägg till, utan endast förtydliganden av, definitionen. Vad gäller skaderekvisitet, rör sig KSPT:s invändningar mot förfrågningsunderlaget mer om formaliafrågor än om innehållet i den efterfrågade tjänsten. Kriminalvården instämmer i förvaltningsrättens bedömning att KSPT under alla omständigheter inte hade kunnat lämna ett anbud avseende placering i arbetskooperativ som motsvarar vad Kriminalvården efterfrågar. Kriminalvården kan inte se att detta förhållande kan komma att ändras. KSPT har således inte lidit, och kan inte heller komma att lida, någon skada. Det saknas därför förutsättningar för att vidta åtgärder enligt LOU.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Aktuell upphandling gäller ramavtal för placering i arbetskooperativ av vissa av Kriminalvårdens frivårdsklienter och intagna som vistas utanför anstalt.

Kammarrätten anser i likhet med förvaltningsrätten att det förhållandet att kravet på att leverantören ska utgöra ett arbetskooperativ inte getts formen av ett skall-krav, inte hindrar att det kan läggas till grund för att utesluta anbudsgivare som inte uppfyller detta krav, eftersom placering i arbetskooperativ får anses vara själva föremålet för upphandlingen.

Enligt förfrågningsunderlagets definition av begreppet arbetskooperativ (avsnitt 6) avses härmed en verksamhet som under miljöterapeutiska former fokuserar på arbete och arbetsträning kombinerat med boende. Vidare anges att Kooperation är en form av ekonomisk samverkan, där medlemmarna både äger och driver verksamheten. Den verksamhet som bedrivs i ett kooperativ ska ge medlemmarna största möjliga nytta utan enskilt vinstintresse samtidigt som placerad ges en lärande process om att driva en verksamhet.

Av upphandlingsrapporten framgår att KSPT har ansetts uppfylla ovan angivna definition av begreppet arbetskooperativ, men har ändå inte ansetts uppfylla kraven för att utgöra ett arbetskooperativ i den mening som avses i den aktuella upphandlingen. Kriminalvården har i efterhand, dvs. såvitt framgår först under handläggningen i förvaltningsrätten, uppgett att detta beror på att KSPT inte uppfyller kravet på att de placerades arbetsträning ska finansieras av externa aktörer.

Nämnda krav kan inte anses vara så självklart för potentiella anbudsgivare att det inte behövde framgå av förfrågningsunderlaget. Underlåten-

heten att ange detta i förfrågningsunderlaget får därför anses strida mot principerna om öppenhet och förutsebarhet.

På grund av den aktuella bristen har KSPT, som såvitt framgår av upphandlingsrapporten uppfyllt övriga ställda kvalificeringskrav, felaktigt utgått ifrån att man kunnat komma ifråga som leverantör. Det är oklart huruvida KSPT, om man hade känt till de krav som Kriminalvården avsett att ställa på verksamhetens utformning, hade kunnat anpassa sin egen verksamhet för att nå upp till de ställda kraven, och således utforma sitt anbud i enlighet härmed. Förfarandet har därför inneburit en sådan skada eller risk för skada för leverantör som avses i 16 kap. 2 § LOU. Den aktuella bristen är hänförlig till förfrågningsunderlaget och kan därför inte åtgärdas på annat sätt än att upphandlingen ska göras om. Överklagandet ska således bifallas.

Med denna bedömning saknas anledning att ta ställning till övriga i överklagandet anförda grunder.

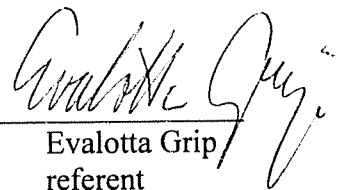
HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Peter Lihuvudh

Göran Mattsson

Evalotta Grip
referent

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LINKÖPING**

DOM
2010-08-11
Meddelad i
Linköping

1721/814/10

Mål nr
4410-10
Rotel 3

BILAGA A
Sida 1 (9)

SÖKANDE

KSPT i Göteborg ekonomisk förening, 769612-3392
Stigbergsliden 5 B
414 63 Göteborg

Ombud: Pernilla Svebo Lindgren
Vägen ut! Kooperativet
Stigbergsliden 5 B
414 63 Göteborg

MOTPART

Kriminalvården
601 80 Norrköping

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Ansökan avslås.

Dok.Id 16299

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 406 581 04 Linköping	Brigadgatan 3	013-25 10 00 E-post: forvaltningsrattenilinkoping@dom.se	013-25 11 40	måndag – fredag 09:00-12:00 13:00-15:00

YRKANDEN M.M.

Kriminalvården genomför en upphandling avseende placering i arbetskooperativ av frivårdsklienter som dömts till kontraktsvård och intagna som vistas utanför anstalt i vårdvistelse enligt 56 § lagen om kriminalvård i anstalt (dnr 29-2009-026079). Upphandlingen görs genom förenklat förfarande. Det för Kriminalvården ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet ska antas.

Enligt meddelande om tilldelningsbeslut den 27 april 2010 har Kriminalvården antagit anbud från annan leverantör än KSPT i Göteborg ekonomisk förening (KSPT). Av upphandlingsrapport framgår att KSPT inte ansetts uppfylla kvalificeringskraven i fråga om arbetskooperativ och att dess anbud därför inte utvärderats.

KSPT ansöker om överprövning av upphandlingen och yrkar i första hand att förvaltningsrätten ska besluta att upphandlingen får avslutas först sedan rättelse gjorts. Rättelsen ska medföra dels att tjänsten enligt KSPT:s anbud anses utgöra ett arbetskooperativ enligt förfrågningsunderlagets definition av begreppet, dels att KSPT:s anbud antas i upphandlingen. Vidare ska anbud som lämnats av anbudsgivare nr 9 och 10 förkastas. I andra hand yrkar KSPT att förvaltningsrätten ska besluta att upphandlingen ska göras om.

Kriminalvården bestrider bifall till KSPT:s yrkanden.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Parternas argumentation

KSPT anför till stöd för sin talan bl.a. följande. I förfrågningsunderlaget anges att upphandlingen avser upphandling av arbetskooperativ enligt viss

beskrivning. KSPT uppfyller helt och hållet vad som anges i denna beskrivning. Trots detta definierades KSPT i bilaga till meddelandet om tilldelningsbeslut som "ej arbetskooperativ". Enligt bilagan uppfyllde KSPT alla övriga delar i kvalificeringsfasen. I förfrågningsunderlaget efterfrågades inte en specifik beskrivning av varför KSPT var ett arbetskooperativ. Bedömningen att KSPT inte ska betraktas som arbetskooperativ har inte gjorts på av KSPT lämnade uppgifter. – De sociala arbetskooperativens intresseorganisation har beskrivit vad ett socialt arbetskooperativ är. Även Tillväxtverket definierar arbetskooperativ på detta sätt. Tillväxtverket har initierat och finansierat en studie av de två sociala företagen/arbetskooperativen Basta och Vägen ut! kooperativen. I den rapport som studien ledde fram till beskrivs vissa ideologiska skillnader men inte att det skulle vara någon skillnad på organisationsformen arbetskooperativ. – Vägen ut! kooperativens arbetskooperativ är oerhört fokuserade på att skapa arbete för alla som kommer dit, oavsett om personerna kommer från Kriminalvården, kommunen, Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan. Första steget är arbete/arbetsträning med fickpeng, men genom kooperativens goda samarbete med Arbetsförmedlingen kan kooperativen ofta få igång en arbetsmarknadsåtgärd för personen i fråga, ofta som en praktikplats. Om praktik sedan övergår i en anställning har alla efter tre års arbete möjlighet att söka medlemskap i kooperativet. Alla Vägen ut! kooperativens kooperativ för boende har många möjligheter till arbetstillfällen, växthus, grönyteskötsel, snickeri, matlagning, administration m.m. – De fyra företag vars anbud antagits är organiserade som ideella föreningar eller aktiebolag. Samtliga Vägen ut! kooperativ är i stället organiserade som ekonomiska föreningar vilket är en kooperativ företagsform. Det är diskriminerande att Kriminalvården lägger ett ideologiskt synsätt till grund för sin värdering av vad som är ett arbetskooperativ. Samtliga fyra arbetskooperativ som tilldelats ramavtal tillhör Bastaideologin. Denna ideologi och därtill hörande verksamheter är förträffliga men inte den enda modellen för arbetskooperativ. – Det har förekommit brister och felaktigheter i upphandlingsförfaran-

det. KSPT har inte behandlats på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt. Kriminalvården har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 §, vilket har medfört att KSPT kommer att lida skada.

Kriminalvården anför till stöd för sin talan bl.a. följande. I upphandlingen har Kriminalvården efterfrågat anbud på tjänsten arbetskooperativ. Ett sådant definieras i förfrågningsunderlaget. Med Kriminalvårdens definition av arbetskooperativ har dess organisationsform ingen betydelse. Kooperativet kan drivas i såväl bolags- som föreningsform. Definitionen innebär i stället att innehållet i vistelsen är det centrala. Detta ska gå ut på att den placerade bor på kooperativet och på externt uppdrag arbetstränar där eller utanför anläggningen tillsammans med kooperativets personal. Det utförda arbetet finansieras inte av en myndighet utan av den som köper den producerade varan eller tjänsten, dvs. en verksamhet drivs, och intäkterna finansierar till stor del arbetskooperativets verksamhet. När Kriminalvårdens och socialtjänstens betalningsansvar upphör kan den placerade, om denne vill det, stanna kvar i verksamheten så länge som det gällande regelsystemet följs. Rehabiliteringsprocessen blir på detta sätt högst individuell både till innehåll och takt, och i princip kan vistelsen bli livslång. – Vägen ut! kooperativen arbetar med arbetsträningsplatser inom och utanför boendet. Sådana platser utanför boendet utgörs av andra sociala arbetskooperativ inom Vägen ut! kooperativen. De externa arbetsträningsplatserna är ofta finansierade genom olika arbetsmarknadsåtgärder, exempelvis lönebidrag, och om finansieringen dras in upphör grunden för anställningen och arbetstagaren blir arbetslös. Den arbetsträning som Vägen ut! kooperativen erbjuder på boendet har mer karaktären av inre service och den placerade finansierar sig själv genom den dygnsavgift placerande myndighet betalar. Arbetet är således inte externt finansierat i den meningen att en vara eller en tjänst tillhandahålls på marknaden. Anställningen avslutas om den placerande myndighetens betalningsansvar upphör och placeringen inte kan finansieras på annat sätt. Det finns i så fall inte heller förutsättning att bo

kvar i boendet. Enligt Kriminalvårdens uppfattning driver alltså Vägen ut! kooperativen inte sådan verksamhet som avses med definitionen i förfrågningsunderlaget. Uteslutningen av KSPT var således riktig. Parentetiskt kan nämnas att flera av Vägen ut! kooperativen har erbjudits ramavtal i Kriminalvårdens upphandling av kontrollerat boende, vilket är en placeringsform där den placerade har en daglig sysselsättning utanför boendet, t.ex. arbete eller studier. Kriminalvården bedömer att Vägen ut! kooperativens arbetsformer snarare utgör sådana boenden än arbetskooperativ i Kriminalvårdens mening. – Kriminalvården har inte brutit mot någon bestämmelse i LOU eller gemenskapsrätten. Kvalificeringen har skett i enlighet med de förutsättningar som anges i förfrågningsunderlaget. KSPT har inte lidit någon skada. Det saknas grund för att vidta åtgärd enligt LOU.

KSPT har i övrigt åberopat yttranden i förvaltningsrättens mål nr 4412-10 i vilket överprövning sker av samma upphandling men på talan av annan sökande. I det målet har Kriminalvården bemött vad KSPT anfört på detta sätt. Enligt denna skriftväxling anser KSPT att upphandlingen är felaktig även i andra avseenden än som redovisats ovan.

Lagtext

Upphandlande myndigheter ska enligt 1 kap. 9 § LOU behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

I 16 kap. 2 § första stycket LOU anges följande. Om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse gjorts.

Förvaltningsrättens bedömning

Upphandlingen avser tjänsten placering i arbetskooperativ av frivårdsklienter som dömts till kontraktsvård och intagna som vistas utanför anstalt i vårdvistelse enligt 56 § lagen om kriminalvård i anstalt.

Kriminalvården har prövat inkomna anbud i två steg, nämligen i en kvalificeringsfas och en utvärderingsfas. I den förstnämnda fasen prövades om anbuden uppfyllde kraven dels på leverantören, dels på tjänsten. Enligt upprättad upphandlingsrapport fann Kriminalvården att KSPT:s anbud inte uppfyllde ”kvalificeringskraven gällande krav på vårdgivare (avsnitt 7 i förfrågningsunderlaget)”. I bilaga 1 till rapporten angavs för KSPT ”ej arbetskooperativ”. KSPT:s anbud utvärderades således inte av Kriminalvården.

KSPT anser sig uppfylla samtliga kvalificeringskrav.

Förutom att KSPT gjort gällande att tjänsten enligt dess anbud utgör arbetskooperativ i enlighet med förfrågningsunderlagets definition av begreppet har KSPT hävdats att arbetskooperativ inte motsvaras av något skall-krav i förfrågningsunderlaget och att anbudsgivare därför inte kan uteslutas på den grunden att sådant krav inte är uppfyllt.

I avsnitt 7 i förfrågningsunderlaget anges ”krav på vårdgivare”. Ett skall-krav i avsnittet avser att vårdgivaren korfattat och övergripande ska beskriva sin verksamhet utifrån omfattning, innehåll, syfte och mål. Definitionen av arbetskooperativ återfinns i två andra delar av förfrågningsunderlaget, inledningen och avsnitt 6.

Förvaltningsrätten konstaterar således att definitionen av arbetskooperativ inte formulerats som något skall-krav som återfinns i det avsnitt i förfråg-

ningsunderlaget som upphandlingsrapporten hänvisar till i aktuellt hänseende.

Emellertid utgör arbetskooperativ, eller snarare placering i sådant, själva föremålet för upphandlingen. Detta medför i sin tur att endast de leverantörer som i sitt anbud erbjuder sådan tjänst kan ha anspråk på att få anbudet utvärderat.

Det sagda innebär enligt förvaltningsrätten att Kriminalvården inte förfarit felaktigt genom att utesluta KSPT:s anbud från utvärderingen, om den tjänst som erbjudits i anbudet inte utgör placering i arbetskooperativ i den mening som efterfrågas i upphandlingen.

Till grund för bedömningen av om tjänsten i KSPT:s anbud motsvarar efterfrågad tjänst ska läggas förfrågningsunderlagets definition av begreppet arbetskooperativ. Enligt denna avses:

”Arbetskooperativ är enligt kriminalvårdens definition en verksamhet som under miljöterapeutiska former fokuserar på arbete och arbetsträning kombinerat med boende.

Kooperation är en form av ekonomisk samverkan, där medlemmarna både äger och driver verksamheten. Den verksamhet som bedrivs i ett kooperativ ska ge medlemmarna största möjliga nytta utan enskilt vinstintresse samtidigt som placerad ges en lärande process om att driva en verksamhet.”

Kriminalvården har i yttrande i målet gjort gällande att KSPT inte bedriver sådan verksamhet som avses med definitionen i förfrågningsunderlaget.

Det har framhållits bl.a. att arbetskooperativets verksamhet till stor del ska finansieras av intäkter från försäljning av varor och tjänster och att detta medför att den placerade kan stanna kvar i verksamheten även efter det att myndighetens betalningsansvar upphör. Enligt Kriminalvården har detta i sin tur betydelse för rehabiliteringsprocessen. För KSPT:s del handlar det i

stället enligt Kriminalvården om verksamhet som finansieras genom avgifter som placerande myndigheter erlägger, där placeringen måste avslutas när den placerande myndighetens betalningsansvar upphör och placeringen inte finansieras på annat sätt.

KSPT har beskrivit sin erbjudna tjänst, men kan inte anses ha motsagt Kriminalvårdens redogörelse för de skillnader som föreligger mellan denna och den tjänst som enligt Kriminalvården efterfrågas i upphandlingen. Däremot har KSPT gjort gällande att det som Kriminalvården i sitt yttrande angivit avseende definitionen av arbetskooperativ och hur finansieringen av verksamheten ska vara utformad inte framgått av förfrågningsunderlaget. Enligt KSPT innebär detta att Kriminalvården i efterhand lagt till nya skall-krav.

Vad Kriminalvården angivit om vad tjänsten ska innehålla framgår enligt förvaltningsrätten inte klart av förfrågningsunderlagets definition av begreppet arbetskooperativ. Det av Kriminalvården anförda är emellertid inte oförenligt med definitionen och får därför också anses kunna omfattas av denna.

Anförda skillnader mellan av KSPT i anbudet erbjuden tjänst och av Kriminalvården efterfrågad tjänst får enligt förvaltningsrätten bedömas som betydande och bör därför medföra att anbudet inte anses motsvara föremålet för upphandlingen. Därmed har inte Kriminalvården förfarit felaktigt genom att utesluta KSPT:s anbud från utvärderingen. Vad KSPT anført om att Kriminalvården på ett diskriminerande sätt lagt ett ideologiskt synsätt till grund för sin värdering av vad som är ett arbetskooperativ föranleder inte någon annan bedömning.

Ovan har konstaterats att det av förfrågningsunderlaget inte tydligt framgått vad som efterfrågas i upphandlingen. Detta förhållande innebär enligt för-

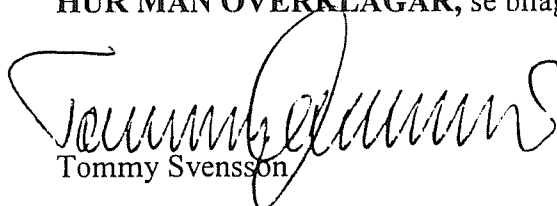
valtningsrätten att Kriminalvården brutit mot i 1 kap. 9 § LOU. För att åtgärd enligt 16 kap. 2 § första stycket LOU ska komma i fråga fordras emellertid dessutom att felaktigheten medfört att KSPT lidit eller kan komma att lida skada.

I målet har inte framkommit att KSPT, om förfrågningsunderlaget i denna del varit tydligt, hade kunnat lämna anbud avseende placering i arbetskooperativ som motsvarar vad Kriminalvården efterfrågar i upphandlingen. Vid sådant förhållande finner förvaltningsrätten att skaderekvisitet inte är uppfyllt.

Den bedömning förvaltningsrätten nu gjort medför att det saknas anledning att pröva övriga grunder som KSPT åberopat.

Av det anförda följer att det saknas förutsättningar för att besluta om åtgärd enligt 16 kap. 2 § första stycket LOU.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 3109/1 D).

Tommy Svensson

Föredragande har varit Magnus Wickström.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande skall skriva till Regeringsrätten. Skrivelsen ställs alltså till Regeringsrätten *men skall skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet skall ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande skall kunna tas upp i Regeringsrätten fordras att *prövningstillstånd* meddelas. Regeringsrätten lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att talan prövas eller om det föreligger synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att grund för resning föreligger eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Regeringsrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande skall undertecknas av klaganden eller dennes ombud och inges i original samt innehålla;

1. den klagandes namn, personnummer/organisationsnummer, yrke, postadress och telefonnummer. Dessutom skall adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Regeringsrätten
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen härför
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.